

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 259/03-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. marca 2004 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla a zo sudcov Jána Klučku a Ľudmily Gajdošíkovej o sťažnosti E. K., bytom M. a H. B., bytom M., zastúpených advokátom JUDr. M. S., Č., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Čadci v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 309/95 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo E. K. a H. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Čadci v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 309/95 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu v Čadci prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 309/95 konal bez zbytočných prietahov.

3. E. K. priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd v Čadci povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. H. B. priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd v Čadci povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Okresný súd v Čadci je povinný uhradiť trovy konania E. K. a H. B. vo výške 16 880 Sk (slovom šesťtisícosemstoosemdesiat slovenských korún) vrátane DPH na účet ich právneho zástupcu JUDr. M. S., Č., do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. decembra 2003 doručená sťažnosť E. K., bytom M., a H. B., bytom M. (ďalej len „sťažovateľky“), zastúpených advokátom JUDr. M. S., Č., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu v Čadci (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 309/95 o vydanie nehnuteľnosti.

Sťažovateľky podali návrh na vydanie nehnuteľnosti 11. mája 1995. Vo veci sa zatiaľ uskutočnili tri pojednávania (30. októbra 1996, 13. novembra 1996 a 28. apríla 1999). Od podania návrhu okresný súd rozhodoval o návrhu na pristúpenie ďalších účastníkov do konania, vyzval sťažovateľky na predloženie dokladov a na doplnenie návrhu a 30. júna 2000 nariadil znalecké dokazovanie. Sťažovateľky sťažnosťou z 31. augusta 1999 žiadali vo veci konať. Vzhľadom na to, že sa vo veci od nariadenia znaleckého dokazovania nekonalo, 24. septembra 2003 požiadali o nahliadnutie do spisu okresného súdu, tento sa však stále nachádza u súdnej znalkyne. Sťažovateľky preto urgenciami

z 25. septembra 2003 a 6. novembra 2003 žiadali o urýchlené vykonanie znaleckého dokazovania a konania vo veci. Okresný súd je podľa ich názoru stále nečinný.

Sťažovateľky preto požadujú, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Základné právo E. K. a H. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Čadci v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 309/95 o vydanie nehnuteľnosti bolo porušené.

Okresnému súdu v Čadci prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 309/95 konal bez zbytočných prietáhov.

E. K. a H. B. priznáva primerané finančné zadostučinenie po 300 000 Sk (slovom tristotísíc korún) každej, ktoré je Okresný súd v Čadci povinný im vyplatiť do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Okresný súd v Čadci je povinný zaplatiť trovy právneho zastúpenia vo výške 21110,40 Sk,- (2 krát po 2 úkony po 4270 Sk,- prevzatie a príprava, 2 krát návrh, 2 krát po 2 režijné paušály po 128 Sk, DPH 20 % - 1 759,20 Sk,-) na účet JUDr. M. S. vo VÚB Čadca č. ú. ... do troch dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“.

Porušenie svojho základného práva vidia najmä

- a) v čase od pojednávania 28. apríla 1999 do predloženia spisu súdnej znalkyni 9. augusta 2000, keď okresný súd vyše roka neurobil úkon, ktorý by viedol k urýchlenému skončeniu veci,
- b) v čase od predloženia spisu súdnej znalkyni, t. j. od 9. augusta 2000, doteraz, keď okresný súd nekoná vyše troch rokov.

Výšku primeraného finančného zadostučinenia zdôvodňujú sťažovateľky jednak dĺžkou celého konania, ktoré trvá už vyše ôsmich rokov, ako aj právnou neistotou a ich vekom.

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľiek predbežne prerokoval podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) 17. decembra 2003, a pretože nezistil

dôvody na jej odmietnutie, prijal sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd požiadal o vyjadrenie k sťažnosti a ku konaniu ústneho pojednávania okresný súd. Na vyjadrenie ku konaniu ústneho pojednávania vyzval aj sťažovateľky.

Okresný súd aj sťažovateľky ústavnému súdu oznámili, že netrávajú na tom, aby sa vo veci uskutočnilo ústne pojednávanie.

K sťažnosti uviedla predsedníčka okresného súdu nasledovné:

„Dňa 26. 1. 2004 som obdržala uznesenie ÚS SR Košice II. ÚS 259/03-10 zo dňa 17. 12. 2003, ktorým bola prijatá sťažnosť E. K. a H. B. na ďalšie konanie vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov postupom nášho súdu v konaní vedenom pod spisovou značkou 8 C 309/95.

K uvedenej sťažnosti dávam nasledovné vyjadrenie:

- sťažovateľky vytykajú súdu nečinnosť v čase od predloženia spisu súdnej znalkyni, t. j. od 9. 8. 2000 doposiaľ,*
- a v čase od pojednávania konaného 28. 4. 1999 do predloženia spisu súdnej znalkyni dňa 9. 8. 2000, kedy súd vyše roka neurobil úkon, ktorý by viedol k urýchlenému ukončeniu konania a vo veci nekonal.*

1. Obdobie od 28. 4. 1999 do predloženia spisu znalkyni:

- dňa 28. 4. 1999 sa konalo pojednávanie, sťažovateľky sa pojednávania neúčastnili. Súd odročil pojednávanie za účelom predloženia riadneho návrhu v 3 exemplároch aj s odôvodnením a titul nadobudnutia jednotlivých nehnuteľností,*
- upravený návrh sťažovateľky predložili 30. 6. 1999,*
- súd 2. 7. 1999 upravený návrh doručuje protistrane na vyjadrenie,*
- termín pojednávania je vytyčený na 4. 4. 2000, preložené na 18. 4. 2000 z dôvodu, že odporca bol na kúpeľnej liečbe,*

- na pojednávaní 18. 4. 2000 súd pripustil zmenu návrhu, vykonal ďalšie dokazovanie a na návrh sťažovateľiek nariadil znalecké dokazovanie na identifikáciu nehnuteľností, ktoré sú predmetom konania,
- súd dňa 18. 4. 2000 vyzýva sťažovateľky na zaplatenie zálohy na znalecké dokazovanie, zálohu zaplatili 11. 5. 2000,
- uznesením zo dňa 30. 6. 2000 súd ustanovuje znalca Ing. A. T. a zároveň určí aj znaleckú úlohu.

Mám za to, že za uvedené obdobie súd procesne priebežne konal, všetky procesné úkony súviseli s meritorným riešením veci a v uvedenom období postupom súdu k prietahom nedošlo.

2. Obdobie od 9. 8. 2000 doposiaľ:

- ustanovenú znalkyňu Ing. A. T. súd podľa záznamu kancelárie (čl. 173) urgoval 7-krát do 28. 8. 2003,
- osobitnou urgenciou (čl. 175) súd pod pohrožkou uloženia poriadkovej pokuty žiada o vrátenie spisu,
- znalkyňa dňa 3. 11. 2003 oznamuje súdu, že znalecký posudok má vypracovaný, chýba jej dokončiť prílohy, zaviazala sa ho ukončiť do 30. 11. 2003,
- súd dňa 6. 11. 2003 oznamuje znalkyni súhlas s dokončením znaleckého posudku vzhľadom na rozpracovaný znalecký posudok a z dôvodu urýchleného konania, súčasťou prípisu je pripojený sľub znalca,
- znalkyňa predložila súdu písomný znalecký posudok 1. 12. 2003,
- konajúca sudkyňa predložila spis so vznesenou námietkou zaujatosti s poukazom na to, že v základnom konaní zastupovala sťažovateľky ako advokátka,
- opatrením zo dňa 4. 12. 2003 som konajúcej sudkyni podľa §-u 15 ods. 1 O. s. p. vec odňala a náhodným výberom zo dňa 17. 12. 2003 spis bol pridelený ďalšiemu sudcovi na konanie.

Potvrdzujem, že do doby podania znaleckého posudku uplynula doba 2,5 roka. Nečinnosť zisťujem zo strany znalkyne. Súd znalkyňu 8-krát urgoval na podanie znaleckého

posudku. V súčasnosti písomný znalecký posudok sa nachádza v spise a je predpoklad, že v blízkej dobe by mohlo byť vo veci meritorne rozhodnuté.“.

Obdobné skutočnosti zistil ústavný súd vo vzťahu k namietanému obdobiu zo spisu sp. zn. 8 C 309/95.

II.

Sťažovateľky sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia ich základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty jej podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným... rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až „právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri kritéria, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

Preskúmaním doterajšieho konania pred okresným súdom ústavný súd zistil tieto skutočnosti:

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd z predloženého súdneho spisu sp. zn. 8 C 309/95 o vydanie nehnuteľnosti zistil, že v namietanom konaní ide

o vydanie nehnuteľnosti. Ide o konanie, ktoré tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov, a preto ho nemožno hodnotiť za právne zložité, čo napokon neuviedla ani predsedníčka okresného súdu. Vzhľadom na potrebu vypracovania znaleckého posudku nemožno však vylúčiť praktickú zložitosť veci, ktorá mohla mať vplyv na určité predĺženie súdneho konania.

2. Ďalším kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v konaní sp. zn. 8 C 309/95, bolo správanie sa sťažovateľiek ako účastníčok tohto súdneho konania. Ústavný súd v tejto súvislosti hodnotil ich správanie vo vzťahu k dvom namietaným obdobiam a uzavrel, že v období od 28. apríla 1999 do predloženia spisu znalkyni v auguste 2000 (zohľadniac aj ich absenciu na pojednávaní 28. apríla 1999, úpravu návrhu 30. júna 1999 a zmenu návrhu 18. apríla 2000, nariadenie znaleckého dokazovania na ich návrh, ktoré vyvolalo potrebu vyzvať ich na zaplatenie zálohy na znalecké dokazovanie) boli v zásade aktívne a zásadným spôsobom neprispeli k celkovej dĺžke tohto konania. Čo sa týka obdobia od 9. augusta 2000 do doručenia sťažnosti ústavnému súdu, ústavný súd hodnotí ich správanie ako také, ktoré nemalo vplyv na dĺžku konania v tomto období.

3. Posledným kritériom, ktoré ústavný súd hodnotil z hľadiska zbytočných prietáhov v namietanom konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 309/95, bol postup okresného súdu.

Podľa názoru ústavného súdu v namietanom období od 28. apríla 1999 do predloženia spisu znalkyni okresný súd postupoval plynulo, vykonával procesné úkony spojené s potrebou reagovať na úpravu a zmenu návrhu sťažovateľiek, ako aj na návrh za nariadenie znaleckého dokazovania zo strany sťažovateľiek. K zbytočným prietahom v jeho konaní v uvedenom období, a teda ani k porušeniu základného práva sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa § 48 ods. 2 ústavy podľa názoru ústavného súdu, nedošlo.

Čo sa týka druhého namietaného obdobia ústavný súd zistil, že vypracovanie znaleckého posudku trvalo znalkyni tri a štvrt' roka. Aj keď okresný súd vo svojom

vyjadrení uviedol, že znalkyňu urgoval osemkrát, posledný raz pod hrozbou uloženia poriadkového opatrenia, takýto postup sa ukázal ako málo účinný. Ústavný súd už pri svojej rozhodovacej činnosti vyslovil, že k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy môže dôjsť postupom osôb, ktoré sa zúčastňujú konania pred všeobecným súdom a podieľajú sa na rozhodovaní vo veci samej (IV. ÚS 101/03, II. ÚS 68/01, II. ÚS 10/01, I. ÚS 53/98). Konajúci súd je povinný zabezpečiť včas všetky dôkazy potrebné na rozhodnutie vo veci samej vrátane účinných opatrení vo vzťahu k odstráneniu pasivity znalca; ak nevyužije zákonné opatrenia na vykonanie dôkazov a s nimi spojených úkonov, spôsobí zbytočné prietahy v konaní.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd uzavrel, že v období od 9. augusta 2000 do predloženia znaleckého posudku okresnému súdu v decembri 2003 došlo k zbytočným prietahom v konaní okresného súdu a k porušeniu základného práva sťažovateliek na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia.

1. Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 8 C 309/95 konal bez zbytočných prietahov.

2. V súvislosti s úpravou sťažnosti čl. 127 ods. 3 ústavy ustanovuje: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľky požadovali finančné zadosťučinenie vo výške po 300 000 Sk pre každú z nich.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných prietáhov, vychádzal z názoru, že porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci.

Vzhľadom na dobu trvania zbytočných prietáhov v konaní okresného súdu sp. zn. 8 C 309/95 a zohľadňujúc konkrétne okolnosti prípadu vrátane pozície sťažovateľiek sprevádzanej pocitom neistoty, ústavný súd považoval priznanie sumy po 30 000 Sk každej z nich za primerané zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd priznal sťažovateľkám v rozsahu úkonov uplatnených právnym zástupcom sťažovateľiek (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania z dôvodu ich právneho zastúpenia, za každý úkon po 4 270 Sk (základom bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2002 vo výške 12 811 Sk) znížený o 20%, pretože išlo o spoločné úkony pri zastupovaní, a 130 Sk režijný paušál za každý úkon podľa § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25

vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, spolu 16 880 Sk vrátane DPH.

Náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. marca 2004